

Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
"Детский сад № 21 "Тугутчаан" с.Эселях"
муниципального района "Усть-Алданский улус (район)"
Республики Саха (Якутия)

Улахан белех оболоругар аналлаах
Тулалыыр эйгэ дьарыгын кэнспизгэ: «Хаар ханна барда?»

Иитээччи:
Ушницкая Василиса Александровна

Улахан белех о5олоругар аналлаах Тулалыыр эйгэ дьарыгын кэнспигэ: «Хаар ханна барда?»» (Интеграция)

Сыала: **саас айылба уларыытыгын, хаар ууллуутун чинчийэн билибиннэри.**

Соруктара:

- о5о толкуйдуур, анааран керер дьобурун сайыннарыы;
- тыл саппаабын байытыы;
- айылбаны туьунан билгэлэри билибиннэри;
- айылбаба харыстабыллаах сыьыаны, сэрэхтээх буолууга иитии.

Дьарыкка туттуллар мал-сал: ИКТ, муус чопчу, хартыына, уруйэ суурэр оонньуура, подностаах хаар, ньургуьуннар,

О5о туттар мала: киистэ, гуашь, кырааска иьитэ, саьархай баайы сап, клей.

Дьайымал технологической картата

№	Дьайымал этаптара	Дьайымал хамыыта	
		Иитээччи хамсаныыта	Оболор хамсаныыллара
1.	Кирири	<p>– Утуо кунунэн оболоор! (дорооболоьобун, оболорго мичээрдибин).</p> <p>– билсийи</p> <p>– Оболоор, мин эьиги детсадкытыгар киирэн иьэн, тэлгэьэьитигэр муус мананынан буруллэн сытарын кордум. Тугу корбутум буолуой?</p>	<p>– Утуо кунунэн!</p> <p>Оболор эппиэттэрэ ... Хаар</p>
2.	Сурун чааьа	<p>– Саамай соп, Хаар. Оччоьо оболор, биьиги бугун туох туьунан кэпсэтэр эбиппитий?</p> <p>– Хаар туьунан кэпсэтэбит дуо?</p> <p align="center">(Таммах тыаьа иьиллэр).</p> <p>– Хайаа, оболор истин эрэ, туох тыаьырыый?</p> <p>– Соп, чыьчаах ыллыыр, Таммах туьэр тыаьа иьиллэр.</p> <p>– Онтон Таммах диэн тугуй?</p> <p>– Саамай соп, сосулька – сахалыы Муус чопчу диэн буолар.</p>	<p>Оболор эппиэттэрэ ... Хаар</p> <p>Оболор эппиэттэрэ – Чыьчаах ыллыыр, Таммах тыаьа.....</p> <p>Оболор эппиэттэрэсосулька, (муус чопчуттан).</p>

	<p>– «Муус чопчу» диэн бары бииргэ хатылаатыбыт эрэ.. (тэннэ санарсабын).</p> <p>Муус чопчу хантан уескууруй? Саамай сепке этэбит (муус чопчуну слайдба кердеруу).</p> <p>– Оболоор, кырыыба хаара уулан Муус чопчу буолар. Кунус кун куускэ тыктабына Муус чопчу ирэр, онтон таммах таммалыыр.</p> <p>– Оболоор, корун эрэ, бу Муус чопчуну эьиэхэ кордору абаллым. Бары тутан корун эрэ... хайдабый оболор Муус чопчу?(муус чопчу кордоробун).</p> <p>– Соп, корун эрэ. Муус чопчу кытаанах, ууктаах, тымныы. – Илиигитин соттун салфеткаба. Айахпытыгар угабыт дуо Муус чопчуну? То5о? – Саамай соп, Муус чопчуну айаххытыгар укпат буолун куомэйгит ыалдыа. (муус чопчу анныгар турар оболору слайдба кердеруу).</p> <p>– Оболор, ол иьин Муус чопчу анныгар турбат буолун, тостон урдугутугэр туьон син.</p>	<p>Муус чопчу диэн хатылыыллар (кырыыбаттан....хаар уулан</p> <p>Оболор муус чопчу слайд короллор.</p> <p>Оболор эппиэттэрэ кытаанах, ууктаах, тымныы, инчэ5эй.</p> <p>Илиилэрин салфеткаба соттоллор.</p>
<p>Чинчийии</p>	<p>– Оболоор, болбойон истин эрэ, туох тыаыырый? (Уруйэ тыаа музыка (фон) тыаыыр) (уруйэ устара слайдба кестер)</p> <p>– Куммут куускэ тыган хаары ууларан уруйэ буолан устар тыаа иьиллэр дии. Онтон эьиги хаар хайдах уруйэ буолан устарын билэбит дуо? Билиэххитин бабарабыт?</p> <p>– Кэлин эрэ манна, мин билигин, Хаар уулан уруйэ буолан суурэрин кордоруом.</p>	<p>Оболор болбойон истэллэр, эппиэттиллэр .. уу</p> <p>Оболор эппиэттэрэ.....</p>

		<p>(подноска сытар хаары кордоробун)</p> <p>– О5олоор, бу хаары корун эрэ. Хаарбыт хайдах дьуьуннээ5ий? Тутан кордубут. Хайда5ый?</p> <p>(о5олоор ытыстарыгар хаары уулараллар).</p> <p>– Кыра со5ус хаары ытыспытыгар хам тутуо5ун эрэ, хайдах буолла хаарбыт?</p> <p>То5о ууллунна? Ким билэр?</p> <p>(Уруйэ суурэр оонньуругар хаарга сылаас уу кутабыт)</p> <p>– О5олоор, хаары ылан бу манна икки оттугэр уурабыт. Куммут тыгара кууьурэн хаарбыт уулан, уруйэчээн буолан сууругурэн эрэр. Ол сууругурэн кини чалбах буолар.</p> <p>– О5олоор хаарбыт, уулан туох буолла? Маладьыастар – чалбах. Хатылыа5ын эрэ ЧАЛБАХ. Чалба5ы тэпсэбит дуо?</p>	<p>О5олоор эппиэттэрэ.....</p> <p>Ууллунна.</p> <p>Ытыспыт сылаабыттан</p> <p>О5олоор Уруйэ хайдах устарын чинчийэн короллор.</p> <p>О5олоор эппиэттэрэ Чалбах. Бары бииргэ чалбах диэн тылы хатылыылар Чалба5ы тэбистэхпитинэ танаспыт сытыйар, саппыкыбытыгар уу киирэр.</p>
	<p>Хамсанылаах оонньуу «Уруйэ»</p>	<p>– О5олоор ол иьин чалба5ы тумнан ааьыхтаахпыт. Бары турдубут. Билигин чалба5ы тумнуохпут. «Уой» диэтэхпинэ тоттору – таары ыстанаарын.</p> <p>Уруйэ тэнийдэ Уой!</p> <p>Чурулуу уьунна Уой!</p> <p>Хаар уулан халыйда Уой!</p> <p>Чалбах бе5е буолла Уой!</p> <p>Хайа о5олоор, ким эмит танааьа сытыйда дуо?</p> <p>Чалба5ы бары тумнубушпут.</p>	<p>О5олоор суурук устун ыстаналыы оонньуулар</p> <p>О5олоор эппиэттэрэ суох</p>

<p>Бииргэ улэлээын: «Ньургуун»</p>	<p>– О5олоор, бары чалба5ы тумнан тыа са5атыгар тийэн кэллибит. (слайда5а тыа са5ата костор, остуолга ватман сытар тыа хартыыната уруууйдаммыт)</p> <p>– О5олоор, ханна кэллибит? (Хартыынаны кердеребун)</p> <p>– Тыабыт ессе да хаарынан буруллэн сытар эбит дии. Дьыл ханнык кэмэ уруууйдаммытый?</p> <p>– Оо, о5олор эьиги теттеру кьын буолан хаалыан ба5ара5ыт дуо?</p> <p>– Дьыл ханнык кэмин ба5ара5ыт?</p> <p>– Онтон бу хартыынабыт боростуой буолбатах, кистэлэннээх хартыына эбит. Эьиги ол кистэлэни арийьаххытын, таайьаххытын ба5ара5ыт дуо?</p> <p>Чэ, оччо5уна бары бол5ойон миигин иьиттибит эрэ.</p> <p>– Остуолга тогуруччу туран, хартыынабытын бол5ойон керуеххэьин.</p> <p>Саас туюхпут куускэ тыгарый?</p> <p>Саамай сеп куммут тийьбэт, куммутун тугунан оноруохпутун себуй? Хайдах енеех буолуой? (2-3 ба5алаах о5онон куну онотторон са5алыыбын, быьаарабын)</p> <p>(куну уонна сарданаларын сабынан сыьыаралларын кордоробун)</p> <p>– Дьэ куммут куускэ тыган хаары ууларбыт.</p> <p>– Хаар ууллунна5ына туюх тахсарый? Хайдах енее5уй?</p>	<p>Тыа5а</p> <p>О5олор- кьын</p> <p>Суох.</p> <p>Саас, сайын...</p> <p>О5олор эппиэттэрэ – Ба5арабыт</p> <p>Кун</p> <p>Саьархай сабынан</p> <p>О5олор эрдэ кьрыллбыт сап бытар5айдарын куннэ сыьыараллар, сарданаларын 5 см сап</p>
--	--	---

	<p>– Чэ, эрэ бу киистэлэри ылан (оболор ааттарын аатгаан) биьиги оту тааарыабын.</p> <p>(хартынананы гуашь кыраасканнан кырааскалыылар)</p> <p>(Хартынаба ньургууннар тахсан кэлбиттэриттэн керэн соьуйабын)</p> <p>– Хайа, оболор керун эрэ туох тахсан кэллэ биьихэ?</p> <p>– Саамай соп ньургуун, Онтон ньургуун хаан тыллар эбитий? –</p> <p>Сааспыт буолла дии. Саас кэлбититтэн уердугут дуо?</p>	<p>От, буор...</p> <p>(чумэчиннэн уруьуйдаммыт хартынананы гуашь красканнан кырааскалыылар куну уонна сарданаларын сабынан сыьыараллар)</p> <p>Оболор эппиэттэрэ – Ньургуун сибэкки</p> <p>Оболор эппиэттэрэ – саас.</p> <p>Оболор эппиэттэрэ</p>
<p>Собуччу тугэн (сюрпризный момент)</p>	<p>(подноска сытар хаары кордоробун, Ньургуун сибэккилэрдээх)</p> <p>– Оболор корун эрэ, хаарбыт Кун куускэ тыган ууллубут дии. Хаар уулунна да аан бастаан Ньургуун сибэкки тыллар. Кини тымныыттан кутгаммат олус хорсун, сибэкки эбит. (слайд коро – коро Ньургуун туьунан кэпсэтэбит).</p>	<p>Оболор хаар анныттан тахсыбыт</p> <p>Ньургууннары короллор</p>
<p>Тумук</p>	<p>– Оболор биьиги бугун тугу кэпсэттибит? (оболор эппиэттэриттэн тумук оноробун)</p> <p>– Куммут кускэ тыктабына уобээ кырыьыаттан туох туьэр эбитий? Хаар ууллубутугар туох устубутуй? Саас маннай хаар анныттан тахсар сибэкки аата туох диэний? Бугун ооньуубутугар, эьиги оссо тугу киллэриэ этигитий?</p> <p>– Оболор, бугун эьиги мин дьарыкпар кохтоохтук кыттыбыккытыгар махтанабын. Доруобай, элбэх доьордоох буола улаатаргытыгар баьарабын.</p>	<p>Оболор эппиэттэрэ</p> <p>саас, хаар, таммах, ньургуун</p>

		– Керсуеххэ диэри!!!!	– Керсуеххэ диэри!
--	--	-----------------------	--------------------